

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

DOI: 10.34015/2523-4552.2023.4.12

УДК 343.162

Барбаш Д. К.,
аспірант Національного
аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний Інститут»
ORCID: 0000-0001-7814-9620

ЕТИЧНИЙ КОМПАС СУДДІВСТВА: МОРАЛЬНІ-ЕТИЧНІ ВИМОГИ ДЛЯ СУДДІВ ТА КАНДИДАТІВ НА ЗАЙНЯТТЯ ПОСАДИ СУДДІ В КОНТЕКСТІ ВІДПОВІДНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СТАНДАРТАМ

Стаття присвячена дослідженню важливості морально-етичних вимог, які висуваються до судді та кандидата на заняття посади судді в Україні для забезпечення реалізації основних принципів правосуддя та відновлення довіри до судової системи. Проаналізовано передумови, які вплинули на формування національної стратегії реформування судової системи задля підвищення рівня довіри до неї суспільства. Досліджено відповідність Кодексу суддівської етики Бангалорським принципам поведінки суддів та трансформацію ст. 69 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» в частині висунення до кандидата на заняття посади судді морально-етичних вимог, з одночасним наведенням європейського досвіду з цього питання.

Ключові слова: *судова етика, доброчесність, суддя, статус судді, судова влада, судова реформа, міжнародно-правові стандарти.*

Постановка проблеми. Низький рівень довіри до судової влади є однією з найгостріших проблем сучасної України, одним із чинників якого є тотальна недовіра до суддівського корпусу в цілому. Вказане мало значний вплив на вектор реформування української судової системи та, зокрема, знайшло відображення у стратегіях розвитку судової системи в Україні (далі - Стратегія).

Так, Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-

2020 роки, схвалена Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015 серед основних чинників не виконання системою правосуддя поставлених перед нею завдань на належному рівні наводить «низький рівень публічності сфери правосуддя та довіри до судової системи взагалі і до суддів зокрема» (п.3), що зумовило затвердження першим етапом реформування системи судоустрою «невідкладне оновлення законодавства, спрямоване на відновлення довіри до судової

влади та суміжних правових інститутів в Україні» (п. 4) [1].

За результатами дослідження «Ставлення громадян України до судової системи», проведеного Громадською організацією Український центр економічних та політичних досліджень імені Олександра Разумкова (далі - Центр О.Разумкова), у 2020 році «більшість громадян не мають особистого досвіду спілкування з судами і визначають своє ставлення до судової системи на підставі чужого досвіду або інформації в ЗМІ, ставлення населення в цілому до судової системи є негативним, а рівень довіри є одним з найнижчих серед державних та соціальних інституцій. Проте рівень довіри громадян, які мають власний нещодавній досвід спілкування з судами, є значно вищим. Більше того, баланс довіри з боку цих громадян до судів та судової системи є позитивним, тобто число тих, хто довіряє судам, є вищим, ніж число тих, хто не довіряє. Однак, зауважують автори опитування, населення в цілому схильне вважати, що суди частіше стають на бік заможних громадян, органів влади та їх представників у спорах зі звичайними громадянами, а громадянин України має вищі шанси отримати справедливе рішення у Європейському суді з прав людини, ніж в українському суді» [2. с. 7].

Вказана тенденція має сталий характер, і на нашу думку зумовлена загальним рівнем недовіри суспільства до державних органів. Це підтверджується останнім проведенням Центром О. Разумкова дослідженням «Політичні підсумки 2022 року: оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади, довіра до соціальних інститутів (грудень 2022р.)», відповід-

но до якого: «Недовіра частіше висловлюється політичним партіям (не довіряють їм 66% опитаних), державному апарату (чиновникам) (62%), судам (судовій системі загалом) (56%), комерційним банкам (53%), Верховній Раді України (51%), Прокуратурі (49%), Національному агентству з питань запобігання корупції (НАЗК) (47%), Уряду України (47%), Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі (46,5%), Національному антикорупційному бюро України (НАБУ) (46%), профспілкам (41%) [3].

Враховуючи викладене, цілком очікувано, що низький рівень суспільної довіри до органів судової влади зазначений однією з основних проблем Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затвердженій Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021. Одночасно у вказаному переліку міститься і «недоброземність окремих суддів, працівників органів та установ судової влади, випадки толерування корупційних проявів».

Вказане мало також своїм наслідком приділення у вказаній Стратегії значної уваги питанню судової етики, її дотримання суддями та притягнення до відповідальності у разі порушення. Так, п. 4.3.2. Стратегії, окрім іншого містить такі напрями діяльності та заходи: «запровадження більш чіткого визначення підстав дисциплінарної відповідальності за порушення правил суддівської етики; посилення вимог щодо дисциплінарної відповідальності судді й ухвалення чітких правил, стандартів і процедур розгляду скарг на неналежну поведінку суд-

дів та прийняття рішень за результатами розгляду цих скарг; оновлення Кодексу суддівської етики, забезпечення єдиної практики його застосування; забезпечення проходження суддями щорічних онлайн-курсів щодо правил і практик суддівської етики (публікація прикладів належної практики, ситуацій виникнення конфлікту інтересів або порушення суддівської етики); встановлення додаткових підстав для припинення відставки судді, зокрема у разі допущення ним поведінки, що порочить звання судді або підриває авторитет правосуддя» [4]. Таким чином, сучасне реформування національної судової системи здійснюється у векторі підвищення кваліфікаційних та морально-етичних вимог до суддів та кандидатів на заняття посади судді, удосконалення Кодексу судової етики та посиленню відповідальності за порушення положень судової етики суддями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематику суддівської етики досліджували такі сучасні українські вчені як: Ю. Барабаш, В. Городовенко, Ю. Меліхова, Н. Логінова, О. Овчаренко, О. Піджаренко, С. Прилуцький, Д. Притика, І. Самсін, Л. Скомороха, Л. Тацій, В. Фролов та інші. Разом з тим, дослідження правових аспектів професійної етики суддів не втрачає своєї актуальності з огляду на стрімкі зміни, які відбуваються в українському суспільстві, тривалу кризу національної судової системи та потребу її кардинального перезавантаження відповідно до вимог європейської спільноти.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження морально-етичних вимог, які висуваються до

судді та кандидата на заняття посади судді в Україні, з урахуванням здійснених внаслідок реформ трансформацій в контексті відповідності міжнародним актам та актуального досвіду європейських країн.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи викладені вище результати соціологічних досліджень, які підтверджують сталий характер низького ступеня суспільної довіри до національної судової системи, вважається цілком доречним приділення значної уваги питанню підтримання належного рівня судової етики серед суддів. Розмірковуючи про сутність перезавантаження системи правосуддя в контексті судової етики, слід зазначити, що такі зміни повинні відповідати європейським стандартам, які закріплені, зокрема у Бангалорських принципах поведінки суддів, схвалених резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН 27.07.2006 року № 2006/23.

Окремої уваги заслуговує посилення у вказаному акті на важливість дотримання викладених у тексті принципів, беручи до уваги те, що, компетентність, незалежність та неупередженість судових органів має велике значення для виконання судами своєї ролі з підтримки конституціоналізму та правопорядку, а довіра суспільства до судової системи, авторитету судової системи в питаннях моралі, чесності та непідкупності судових органів посідає першочергове місце в сучасному демократичному суспільстві.

Повертаючись до Бангалорських принципів поведінки суддів, слід зазначити, що весь четвертий показник (розділ) присвячений суто реалізації дотримання суддями правил

судової етики наступним чином: суддя дотримується етичних норм, не допускаючи прояву некоректної поведінки при здійсненні будь-якої діяльності, що пов'язана з його посадою (п. 4.1.); постійна увага з боку суспільства покладає на суддю обов'язок прийняти ряд обмежень, і, незважаючи на те, що пересічному громадянину ці обов'язки могли б здатися обтяжливими, суддя приймає їх добровільно та охоче. Поведінка судді має відповідати високому статусу його посади (п. 4.2); у своїх особистих стосунках з адвокатами, що мають постійну практику в суді, де розглядає справи даний суддя, суддя уникає ситуацій, що могли б викликати обґрунтовану підозру чи створити видимість наявності у судді певних схильностей чи упередженого ставлення (п. 4.3); суддя не бере участі в розгляді справи, якщо будь-хто із членів його родини виступає як представник будь-якої сторони чи в іншій формі має відношення до справи (п. 4.4); суддя не надає місце свого проживання іншим юристам для прийняття клієнтів чи зустрічей з колегами (п. 4.5); судді, як і будь-якому громадянину гарантується право вільного вираження думок, віросповідання, участі в зібраннях та асоціаціях, однак у процесі реалізації таких прав суддя завжди турбується про підтримку високого статусу посади судді і не допускає дій, що не сумісні з неупередженістю і незалежністю судових органів (п. 4.6); суддя має бути обізнаний про свої особисті та матеріальні інтереси конфіденційного характеру та має вживати розумні заходи з метою отримання інформації про матеріальні інтереси членів своєї родини (п. 4.7); суддя не повинен дозволяти членам

своєї родини, соціальним чи іншим стосункам певним чином впливати на його діяльність, що пов'язана зі здійсненням функції судді, а також на прийняття ним судових рішень (п. 4.8); суддя не має права використовувати чи дозволяти використовувати авторитет власної посади для досягнення особистих інтересів судді, членів його сім'ї чи інших осіб. Суддя не повинен діяти чи дозволяти іншим діяти у такий спосіб, щоб можна було зробити висновок, що будь-хто неналежно впливає на здійснення суддею його повноважень (п. 4.9.); конфіденційна інформація, що стала відома судді в силу його посади, не може бути використана ним чи розголошена будь-кому з будь-якою метою, що не пов'язана з виконанням обов'язків судді (п. 4.10) [5].

В національному законодавстві вказані принципи знайшли своє відображення в Кодексі суддівської етики, затвердженим XI черговим з'їздом суддів України від 22.02.2013. Цей Кодекс містить низку рекомендацій суддям в період перебування на посаді щодо належної поведінки як службової, так і позаслужбової, а саме: неухильно додержуватися вимог закону і принципу верховенства права, присяги судді, а також дотримуватися високих стандартів поведінки з метою зміцнення віри громадян у чесність, незалежність, неупередженість та справедливість суду; уникати будь-якого не законного впливу на діяльність, пов'язану зі здійсненням правосуддя, та бути незалежним від своїх колег у процесі прийняття рішень; не використовувати свого посадового становища в особистих інтересах чи в інтересах інших осіб та не дозволяти цього

іншим; докладати всіх зусиль до того, щоб на думку розсудливої, законотворчої та поінформованої людини поведінка судді була бездоганною.

Аналізуючи розділ II означеного Кодексу, який присвячений поведінці судді під час судового засідання під призвою дотриманням моральних категорій, можна виділити такі принципи: виконання своїх професійних обов'язків незалежно, виходячи виключно з фактів, установлених на підставі власної оцінки доказів, розуміння закону, верховенства права; під час здійснення судочинства виявляти тактовність, ввічливість, витримку й повагу до учасників судового процесу та інших осіб; недопущення проявів неповаги до людини за ознаками раси, статі, національності, релігії, політичних поглядів, соціально-економічного становища, фізичних вад тощо та недозволення цього іншим; безстороннє і неупереджене виконання обов'язків судді та утримання від поведінки, будь-яких дій або висловлювань, що можуть призвести до виникнення сумнівів у рівності професійних суддів, народних засідателів та присяжних при здійсненні правосуддя; нерозголошення інформації, що стала йому відома у зв'язку з розглядом справи та інші. Позасудова же поведінка судді, згідно Розділу III не повинна завдавати шкоди авторитету судді та судовій владі, чи впливати на здійснення правосуддя [6].

Окремо Коментар до Кодексу суддівської етики, затверджений рішенням Ради суддів України від 04.02.2016 № 1 роз'яснює, що високі стандарти поведінки полягають у тому, що суддя як на роботі, так і

поза її межами, в повсякденному житті, має демонструвати таку поведінку, щоб учасники процесу і оточуючі люди бачили в ньому еталон порядності і справедливості - високоморальну, чесну, стриману, врівноважену людину. При цьому суддя має не лише подавати особистий приклад, але й пропагувати етичну поведінку серед учасників процесу та оточуючих, вимагати етичної поведінки від інших [7, с. 14].

Вказане, повністю відповідає думці О. Овсянникової, виділяє так званий моральний складник суддівської етики (стосунки судді з учасниками судового процесу, з колегами, з відвідувачами суду та з будь-ким поза межами службової діяльності), що, у свою чергу, вимагає від суддів дотримання правил поведінки, які включають в себе як загальновизнані норми моралі, що існують у суспільстві, так і стандарти, що регулюють службову діяльність, тобто вимоги, встановлені законодавством до професії, та стандарти, що стосуються позаслужбової поведінки й іншої дозволеної діяльності. При цьому суддя повинен проявляти такі моральні якості, як чесність, об'єктивність, безсторонність, неупередженість, толерантність, добросовісність, справедливість, збалансованість, розумність, розсудливість, стриманість, уважність, ввічливість, повага до оточуючих [8, с. 200].

Власне, для забезпечення високих стандартів поведінки суддів, останні здобувають розширені знання із суддівської етики в процесі проходження спеціальної підготовки в якості кандидатів на заняття посади судді в Національній школі суддів України. Так під час проходження програми спеціального курсу «Суд-

дівська етика. Добročесність» розробленою Національною школою суддів України, майбутні судді, зокрема, здобувають навички знаходження порушень основних принципів суддівської етики, побудови своєї поведінки відповідно до принципів і стандартів суддівської етики та вміння вирішувати етичні дилеми [9].

Набуття практичних навичок та підвищення власного рівня судової етики, на нашу думку, сприяє професійній зрілості суддів, на яку своєю чергою звертає увагу В. Лозовий, зазначаючи, що остання не може характеризуватися лише певною сумою правових знань, вмінь, навичок, вона включає відповідний рівень морального розвитку особистості, володіння нею моральними вимогами до професії судді. Йдеться про наявність переконань у справедливості і необхідності дотримання за будь-яких умов приписів моралі. У протилежному випадку є небезпека розриву між знаннями і вчинками, тобто поява подвійної моралі – показної і справжньої, що властиво для окремих носіїв судової влади в Україні. Справедливість для сторін, які сперечаються у суді, має визначатись незалежно від їх статусу, національності, статі чи релігійного віросповідання, щоб не ранили морального почуття як учасників, так і соціального загалу [10, с.14].

Разом з тим, на наше переконання, окрім визначення етичних та моральних критеріїв, які повинні бути притаманні суддям, не менш важливим є висунення релевантних вимог і до кандидатів на заняття посади судді під час проходження відповідного кваліфікаційного оцінювання, адже тільки оптимальна модель формування суддівського ко-

рпусу може забезпечити комплектування його суддями які володіють відмінними професійними навичками в поєднанні з належними моральними якостями, що своєю чергою стануть підґрунтям для належного дотримання ними принципів судової етики.

Слід зазначити, що включення до вимог до кандидата на заняття посади судді відповідності моральним якостям не є новелою для правових систем європейських країн.

Приміром, у Великій Британії Закон про конституційну реформу 2005 року у розділі 63(3) містить положення, що «особа не може бути обрана (на посаду судді - прим.автора), якщо орган, який її обирає, не впевнений, що вона є добročесною» [11]. Таким органом на даний час є Комісія з призначень суддів (Judicial Appointments Commission - JAC), яка своєю чергою приймає дуже широке тлумачення «добročесності» та має власні Рекомендації добročесності з 2021, опубліковані на офіційному веб-сайті організації, з метою надання кандидатам на посаду судді можливості особисто перевірити себе на відповідність таким критеріям [12]. Так, Комісія окрім іншого приділяє велику увагу питанню особистих якостей кандидата, та оцінює будь-які питання, пов'язані з характером, заявлені у його анкеті. Для цього члени Комісії скликаються на регулярні засідання Комітету з відбору та оцінки особистих якостей, де вони розглядають будь-які відповідні питання щодо особистих якостей, застосовуючи ці рекомендації та на власний розсуд. (п. 15 Рекомендацій). Принципи же, яких дотримується Комісія при визначенні добročесності, ґрун-

туються на першочерговій необхідності підтримувати довіру громадськості до стандартів судової влади, а також на тому, що довіра громадськості буде збережена лише тоді, коли судді та особи, які претендують на зайняття таких посад, дотримуватимуться найвищих стандартів поведінки у своєму професійному, громадському та приватному житті.

Також висування вимог щодо «доброї репутації» кандидата на заміщення посади судді у Румунії міститься в статті 5 відповідного Закону «Щодо статусу суддів і прокурорів» від 15 листопада 2022 року №303, відповідно до якої прийом до Національного інституту магістратури здійснюється за конкурсом на основі професійної компетентності, навичок і доброї репутації з дотриманням принципів прозорості та рівності. До Національного інституту магістратури може бути прийнята особа, яка в сукупності відповідає таким умовам: а) має румунське громадянство, місце проживання в Румунії та повну дієздатність; б) має ліцензію згідно з законом; с) не має судимостей і користується доброю репутацією; d) знає румунську мову; е) придатний, з медичної та психологічної точки зору, виконувати цю функцію. Відповідно до статті 18 означеного Закону під час проведення співбесіди комісія/підкомісія враховує, зокрема критерії етики, характерні для професії, беручи до уваги ставлення кандидата до таких цінностей, як незалежність правосуддя, неупередженість суддів і прокурорів, доброчесність і відповідальність [13].

Щодо досвіду України в питанні висування до кандидата на заняття посади судді морально-

етичних вимог, слід зазначити про суттєві зрушення в законодавчому плані. Так, у своїй статті присвяченій дослідженню питання конфлікту між мораллю і правом під час розгляду суддею кримінальних справ [14, с. 14], я окрім іншого звертала увагу, що положення ст.69 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» (чинні на момент написання статті), які містять вимоги до кандидата на посаду судді, не висувають чітких критеріїв щодо моральних якостей кандидата на заміщення посади судді, натомість на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, доброчесним та володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови.

Разом з тим, в редакції вказаного Закону від 30.12.2023 вказану статтю доповнено частиною дев'ятою, в якій розкрито сутність критерію доброчесності в розумінні Закону України «Про судоустрій та статус суддів». Так, кандидат на посаду судді відповідає критерію доброчесності, якщо відсутні обґрунтовані сумніви у його незалежності, чесності, неупередженості, непідкупності, сумлінності, у дотриманні ним етичних норм, у його бездоганній поведінці у професійній діяльності та особистому житті, а також щодо законності джерел походження його майна, відповідності рівня життя кандидата на посаду судді або членів його сім'ї задекларованим доходам, відповідності способу життя канди-

дата на посаду судді його попередньому статусу.

На наше переконання, розширення вказаної статті вичерпним визначенням доброчесності нарешті внесло ясність в розуміння його суті та застосування до суддів в контексті норм Закону України «Про судоустрій та статус суддів». Адже тривалий час після введення даної категорії спочатку в Концепції подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності», затвердженій указом Президента України від 11.09.2006 № 742, а потім в Національній антикорупційній стратегії на 2011-2015 роки, затвердженій указом Президента України від 21.11.2011 №1001/2011 та інших нормативно-правових актах, не існувало одного сталого розуміння цього терміну та застосування його до осіб, які виконують функції держави або органів місцевого самоврядування, судової влади. Зараз же зміст статті 69 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» набув цілісного змісту, без прогалин у розумінні окремих його положень, що своєю чергою розв'язало проблему невизначеності, а отже і неоднозначності поняття «доброчесність» при оцінці кандидатів на заняття посади судді. Таким чином ще на етапі проведення відбіркового іспиту, кандидат окрім іншого, повинен відповідати і моральним вимогам, які включені у поняття «доброчесність», що цілком відповідає досвіду європейських країн.

Висновки. Беручи до уваги викладене, зазначимо, що тенденція приділення значної уваги підтриманню належного рівня судової етики в контексті зміцнення довіри суспільства до судової системи неодмінно матиме позитивний результат. Вказане, зокрема, вбачається і з соціологічного дослідження, проведеного Громадською організацією Український центр економічних та політичних досліджень імені Олександра Разумкова у 2020 році, яким констатовано, що баланс довіри з боку громадян, які мали власний нещодавній досвід спілкування з судами до судів та судової системи є позитивним, тобто число тих, хто довіряє судам, є вищим, ніж число тих, хто не довіряє. Таким чином образ незалежного, неупередженого, непідкупного, сумлінного у дотриманні етичних норм судді може змінити індивідуальне ставлення особи як до українського правосуддя, так і до судової системи в цілому, що своєю чергою з плином часу змінить і загальносуспільну думку. Одночасно доповнення ст. 69 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» роз'ясненням терміну «доброчесність», що охоплює ряд морально-етичних вимог до кандидатів на заняття посади судді відповідає досвіду європейських країн та сприяє подальшому забезпеченню корпусу суддів спеціалістами здатними підтримувати авторитет судової гілки влади.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text> (дата звернення: 03.12.2023)

2. Звіт за результатами дослідження «Ставлення громадян України до судової системи»: Громадська організація Український центр економічних та політичних досліджень імені Олександра Разумкова. Київ, 2020. URL: <https://rm.coe.int/zvitsud2020/1680a0c2d7> (дата звернення: 03.12.2023)
3. Політичні підсумки 2022 року: оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади, довіра до соціальних інститутів (грудень 2022р.) : Громадська організація Український центр економічних та політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/politychni-pidsumky-2022-roku-otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-gruden-2022r> (дата звернення: 03.12.2023)
4. Про стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки : Указ Президента України від 11 червня 2021 року №231/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text> (дата звернення: 03.12.2023)
5. Бангалорські принципи поведінки суддів. 19 травня 2006 р. Резолюція Економічної та Соціальної Ради ООН 27 липня 2006 р. № 2006/23. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67#Text (дата звернення: 03.12.2023)
6. Кодекс суддівської етики: затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text> (дата звернення: 03.12.2023)
7. Коментар до Кодексу суддівської етики: затверджений рішенням Ради суддів України від 04.02.2016 №1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr001414-16#Text> (дата звернення: 03.12.2023)
8. Овсяннікова О. Професійна етика суддів та працівників суду як чинник, що впливає на формування громадської думки. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 8. С. 196-200.
9. Курс Суддівська етика. Добросесність : Національна школа суддів України. URL: <https://nsj.gov.ua/ua/materiali-treningiv-z-navchalnih-kursiv-yaki-vikladautsya-v-nshsu/kurs-suddivska-etika/> (дата звернення: 03.12.2023)
10. Лозовий В. О. Юридична етика як один із орієнтирів конструктивного спілкування у правовому просторі. *Філософія спілкування: Філософія. Психологія. Соціальна комунікація*. 2017. № 10. С. 13-17.
11. Constitutional Reform Act 2005. UK Public General Acts 24th March 2005. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/4/part/4#commentary-key-2bb43050e38de19db9014dbc4156c4da> (дата звернення: 03.12.2023)
12. Good Character Guidance from 2021. Judicial Appointments Commission. URL: <https://judicialappointments.gov.uk/guidance-on-the-application-process-2/good-character/good-character-guidance/> (дата звернення: 03.10.2023)
13. Privind statutul judecătorilor și procurorilor: LEGE nr. 303 din 15 noiembrie 2022. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/261399> (дата звернення: 03.12.2023)
14. Barbash, Daria. "Conflict between morality and law in criminal proceedings: theoretical aspects and practical examples". Rīga Stradiņš University Faculty of Law Electronic. Scientific Journal of Law., vol. 2023, no. 1-27. (Preprint. Rīga Stradiņš University Faculty of Law Electronic Scientific).

D. Barbash, PhD student of National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute"

ORCID: 0000-0001-7814-9620

Ethical compass of judging: moral and ethical requirements for judges and candidates for the position of judge in the context of compliance with European standards

The article focuses on the importance of the moral and ethical requirements for a judge and a candidate for the position of a judge in Ukraine to ensure the implementation of the basic principles of justice and restore confidence in the judicial system. To reach this goal, the author has chosen a systematic approach based on general scientific and special scientific methods, among which the most commonly used are: historical and legal, formal and legal, and systemic and structural. The author analyses the prerequisites that influenced the formation of the national strategy for reforming the judicial system in order to increase the level of public confidence in it. The author examines the compliance of the Code of Judicial Ethics with the Bangalore Principles of Judicial Conduct and the transformation of Article 69 of the Law of Ukraine "On the Judiciary and the Status of Judges" in terms of moral and ethical requirements for a candidate for the position of a judge, with the simultaneous presentation of European experience in this regard. The author concludes that supplementing Article 69 of the Law of Ukraine "On the Judiciary and the Status of Judges" with an explanation of the term "integrity", which covers a number of moral and ethical requirements for candidates for the position of a judge, is in line with the experience of European countries and contributes to further ensuring that the corps of judges is staffed with specialists capable of maintaining the authority of the judiciary. The author concludes that the tendency to pay considerable attention to maintaining an appropriate level of judicial ethics in the context of strengthening public confidence in the judiciary will certainly have a positive result in the future, since the balance of trust in the courts and the judiciary on the part of citizens who have had their own recent experience of dealing with the courts is already positive, i.e. the number of those who trust the courts is higher than the number of those who do not. At the same time, the author emphasises that the image of an independent, impartial, incorruptible, ethical judge can change an individual's attitude to both Ukrainian justice and the judicial system as a whole, which in turn will change public opinion over time.

Keywords: *judicial ethics, integrity, judge, status of a judge, judiciary, judicial reform, international legal standards.*